

Viedoklis Satversmes tiesas lietā Nr.2009-43-01 "Par likuma "Par valsts pensiju un valsts pabalstu izmaksu laika periodā no 2009.gada līdz 2012.gadam" 2.panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 109.pantam un 3.panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1., 91., 105. un 109.pantam" (turpmāk – lieta Nr. 2009-43-01).

Satversmes tiesa ir ierosinājusi lietu Nr.2009-43-01, un apvienojusi tajā visas lietas, kas attiecas uz likuma "Par valsts pensiju un valsts pabalstu izmaksu laika periodā no 2009.gada līdz 2012.gadam" 2.panta pirmās daļas un 3.panta pirmās daļas (turpmāk – apstrīdētās normas) satversmību.

Likuma "Par valsts pensiju un valsts pabalstu izmaksu laika periodā no 2009.gada līdz 2012.gadam" 2.panta pirmajā daļā noteikts:

„Laika periodā no 2009.gada 1.jūlija līdz 2012.gada 31.decembrim personai valsts vecuma pensiju un saskaņā ar nolikumu "Par izdienas pensijām" un nolikumu "Par iekšlietu iestāžu ierindas un komandējošā sastāva darbinieku pensijām (darba devēju pensijām)" piešķirto izdienas pensiju izmaksā 90 procentu apmērā no atbilstoši normatīvajiem aktiem piešķirtās pensijas apmēra.”

Likuma "Par valsts pensiju un valsts pabalstu izmaksu laika periodā no 2009.gada līdz 2012.gadam" 3.panta pirmajā daļā paredzēts:

„Laika periodā no 2009.gada 1.jūlija līdz 2012.gada 31.decembrim valsts vecuma pensiju un saskaņā ar nolikumu "Par izdienas pensijām" un nolikumu "Par iekšlietu iestāžu ierindas un komandējošā sastāva darbinieku pensijām (darba devēju pensijām)" piešķirto izdienas pensiju saņēmējam, kurš ir obligāti sociāli apdrošinātā persona (darba ņēmējs vai pašnodarbinātais) atbilstoši likumam "Par valsts sociālo apdrošināšanu", izmaksā 30 procentu apmērā no atbilstoši normatīvajiem aktiem piešķirtās pensijas apmēra ar tā mēneša pirmo datumu, kas seko mēnesim, kurā pensijas saņēmējs ir kļuvis par obligāti sociāli apdrošināto personu (darba ņēmēju vai pašnodarbināto) atbilstoši likumam "Par valsts sociālo apdrošināšanu””.

Apstrīdētās tiesību normas stājās spēkā 2009.gada 1.jūlijā.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka lietā Nr.2009-43-01 tiks vērtēta apstrīdēto normu atbilstība tiesībām uz sociālo nodrošinājumu, tiesiskās paļāvības principam, sociāli atbildīgas valsts principam un samērīguma principam, kā arī atbilstība Latvijas Republikas Satversmes 1., 91., 105. un 109.pantam.

Atbilstoši Latvijas Republikas Satversmes:

- 1) 1.pantam "Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika.";
- 2) 91.pantam „Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas.”;
- 3) 105.pantam „Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.”;
- 4) 109.pantam "Ikvienam ir tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma, darbnespējas, bezdarba un citos likumā noteiktajos gadījumos.”.

Satversmes tiesas tiesnese Kristīne Krūma ar 2009.gada 31.augusta "Lēmumu par pieaicināto personu" (turpmāk – lēmums) atzinusi Ministru kabinetu par pieaicināto personu lietā Nr.2009-43-01 un konstatējusi, ka:

1.Lietā Nr. 2009-43-01 tiek vērtēts tas, vai apstrīdētajās normās paredzētais pensiju izmaksas samazinājums atbilst Latvijas Republikas Satversmē nostiprinātajām tiesībām uz sociālo nodrošinājumu, tiesiskās paļāvības principam, sociāli atbildīgas valsts principam un samērīguma principam. Apstrīdētās normas pieņemtas, lai sniegtu personām sociālo nodrošinājumu pieejamā

finansējuma ietvaros saskaņā ar likumiem par valsts budžetu kārtējam gadam laika periodā no 2009.gada 1.jūlija līdz 2012.gadam. No Saeimas atbildes rakstiem, kā arī likuma "Par valsts pensiju un valsts pabalstu izmaksu laika periodā no 2009.gada līdz 2012.gadam" anotācijas izriet, ka būtiska loma apstrīdēto normu izstrādāšanā ir bijusi Ministru kabinetam.

2. Ministru kabineta viedokļa uzklauššana var sekmēt vispusīgu un objektīvu lietas Nr. 2009-43-01 izskatīšanu.

Ministru kabinets uzaicināts izteikt viedokli par jautājumiem, kuriem varētu būt nozīme lietā, cita starpā sniedzot atbildes uz Satversmes tiesas uzdotajiem jautājumiem.

Ministru kabinets uzskata, ka apstrīdētās normas nav pretrunā Latvijas Republikas Satversmes 1., 91., 105. un 109.pantam, un sniedz šādu viedokli un atbildes uz Satversmes tiesas uzdotajiem jautājumiem:

1. Kad, kur un kādā veidā Ministru kabinets ir vērtējis Pasaules Bankas un Starptautiskā Valūtas fonda ziņojumā „Bankas fonda tehniskās palīdzības misijas valsts izdevumu pārbaudes un valsts finanšu pārvaldes jautājumos 2007.gada 11.-22.jūnijs” norādītos ekspertu politikas ieteikumus; kad, kur un kādā veidā minētie ekspertu ieteikumi ir tikuši īstenoti.

Pasaules Bankas un Starptautiskā Valūtas fonda kopīgā tehniskās palīdzības misija par valsts izdevumu pārbaudes un valsts finanšu pārvaldes jautājumiem (turpmāk – tehniskās palīdzības misija) notika 2007. gadā no 11. līdz 22. jūnijam Rīgā. Tehniskās palīdzības misija sagatavoja divus dokumentus:

1) “*Aide Memoire Bank-Fund technical assistance mission on public expenditure review and public finance management issues June 11-22, 2007*” (Bankas - Fonda tehniskās palīdzības misijas valsts izdevumu pārbaudes un valsts finanšu pārvaldes jautājumos 2007.gada 11. – 22.jūnijā Aide Memoire) (1.pielikums);

2) “*Background Report Bank-Fund technical assistance mission on public expenditure review and public finance management issues June 11-22, 2007*” (Bankas - Fonda tehniskās palīdzības misijas valsts izdevumu pārbaudes un valsts finanšu pārvaldes jautājumos no 2007.gada 11. līdz 22.jūnijam pamatziņojums) (2.pielikums).

Tehniskās palīdzības misija apmeklēja Latviju un sagatavoja iepriekš minētos dokumentus Finanšu ministrijas uzaicinājuma. Uzaicinājuma mērķis bija palīdzēt attīstīt efektīvu valsts izdevumu un finanšu pārvaldes sistēmu.

Minētajos tehniskās palīdzības misijas sagatavotajos dokumentos ietvertie būtiskākie secinājumi atspoguļoti Finanšu ministrijas izstrādātajā informatīvajā ziņojumā "Par Pasaules Bankas un Starptautiskā valūtas fonda tehniskās palīdzības 2007.gada 11.–22.jūnija misijas rezultātiem", kuru Ministru kabinets izskatīja un tehniskās palīdzības misijas secinājumus izvērtēja 2007.gada 7.augusta sēdē (prot. Nr. 44 §58). Informatīvajam ziņojumam (pielikums Nr. 3) ir noņemts ierobežotas pieejamības informācijas statuss atbilstoši Finanšu ministrijas 2008. gada 27. februāra rīkojumam Nr. 230 „Par Pasaules Bankas un Starptautiskā Valūtas fonda ierobežotas pieejamības informācijas statusa atcelšanu”.

Balstoties uz tehniskās palīdzības misijas izteiktajiem ierosinājumiem, kas bija ietverti arī Finanšu ministrijas sagatavotajā informatīvajā ziņojumā "Par Pasaules Bankas un Starptautiskā valūtas fonda tehniskās palīdzības 2007.gada 11.–22.jūnija misijas rezultātiem", izglītības un zinātnes ministrija un veselības ministrija izvērtēja tehniskās palīdzības misijas ieteikumu ieviešanas iespējas katra savā nozarē.

2008.gada 15.janvāra Ministru kabineta sēdē (prot. Nr.3 51§) tika izskatīts Izglītības un zinātnes ministrijas sagatavotais informatīvais ziņojums „Par Pasaules Bankas un Starptautiskā Valūtas fonda tehniskās palīdzības 2007.gada 11.-22.jūnija misijas sniegtā situācijas raksturojuma izglītības nozarē detalizētu analīzi un iespējām īstenot misijas ieteikumus”. Šajā sēdē tika doti konkrēti uzdevumi Izglītības un zinātnes ministrijai tehniskās palīdzības misijas ieteikumu izpildei.

2008.gada 11.marta Ministru kabineta sēdē (prot. Nr. 16 16§) tika izskatīts Veselības ministrijas sagatavotais informatīvais ziņojums „Par Pasaules Bankas un Starptautiskā Valūtas fonda tehniskās palīdzības 2007.gada 11.-22.jūnija misijas sniegto situācijas raksturojumu veselības nozarē un par iespējām īstenot misijas ieteikumus”, kā arī dots uzdevums Veselības ministrijai Pasaules Bankas un Starptautiskā Valūtas fonda tehniskās palīdzības 2007.gada 11.-22.jūnija misijas ietvaros izteiktos ieteikumus īstenot atbilstoši Neatliekamā darbu plānā I.Godmaņa vadītajam Ministru kabinetam (atbalstīts ar Ministru kabineta 2008.gada 22.janvāra sēdes protokollēmumu (prot. Nr.5 43.§) "Ziņojums par valdības neatliekamajiem darbiem") un Valdības rīcības plānā Deklarācijas par Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai (atbalstīts ar Ministru kabineta 2008.gada 19.februāra sēdes protokollēmumu (prot. Nr.11 4.§) "Precizētais Valdības rīcības plāna projekts Deklarācijas par Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai") Veselības ministrijai dotajiem uzdevumiem, jo tehniskās palīdzības misijas ieteikumi jau bija ietverti minētajos valdības dokumentos.

Ministru kabinets vēlas īpaši uzsvērt, ka, lai arī 2007. gada 11. līdz 22.jūnija tehniskās palīdzības misijas ieteikumos bija norāde uz to, **ka valsts pensiju indeksācijas sistēma ir pārāk dāsna un pie konkrētiem nosacījumiem vidējā termiņā var radīt fiskālus riskus, lēmums par pensiju indeksācijas apturēšanu vai samazināšanu tobrīd netika pieņemts, lai pēc iespējas saudzētu vecuma pensijas saņēmējus.** Ņemot vērā, sociālā budžeta pārpalikumu dotajā brīdī, tika pieņemts lēmums reformas uzsākt citās nozarēs – veselības aprūpē un izglītībā. **Lēmums par pensiju un pabalstu sistēmas maiņu tika pieņemts kā pēdējais solis,** jo bija apdraudēta valsts uzņemto saistību un valsts pamatfunkciju izpilde, kā rezultātā 2009.gadā, lai nodrošinātu budžeta deficīta samazināšanu par vēl 500 miljoniem latu, bija jāveic virkne fiskālās konsolidācijas pasākumu.

2. Vai starptautiskie aizdevēji - Eiropas Komisija un Starptautiskais Valūtas fonds- kā priekšnoteikumu kāda aizdevuma saņemšanai ir izvirzījuši prasības samazināt pensiju izmaksu, kā tas ir noteikts apstrīdētajās normās; ja minētās prasības ir tikušas izvirzītas, lūgums precīzi norādīt šā dokumenta, piemēram, vienošanās, līguma vai saprašanās memoranda punktu un iesniegt dokumentus valsts valodā, kuros atspoguļojas sarunas par šo jautājumu.

Ministru kabinets informē, ka aizņēmums no Starptautiskā valūtas fonda ir iespējams, un arī Latvijas gadījumā notika, saskaņā ar Starptautiskā Valūtas fonda statūtiem un noteikumiem (Rules and Regulations of IMF. G-4(b)). Saskaņā ar Starptautiskā Valūtas fonda statūtiem (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/aa/index.htm>), tā dalībvalstis (Latvija ir dalībvalsts kopš 1992.gada 19.maija) var izmantot speciālās aizņēmuma tiesības (Statūtu *19.panta trešā daļa*) caur Starptautiskā Valūtas fonda vispārējiem resursiem (GRA), saskaņā ar ko, dalībvalsts var izmantot divu veida standarta aizņēmumus.

Pēc Latvijas izteiktās vēlmes saņemt Starptautiskā Valūtas fonda atbalstu savai ekonomikas stabilizācijas programmai, Latvijai Starptautiskā Valūtas fonda valde piemēroja vidēja termiņa palīdzības instrumentu (*Stand by arrangement*), kura finanšu nosacījumi un izcenojumi ir noteikti Starptautiskā Valūtas fonda statūtos un noteikumos, kurus Starptautiskā Valūtas fonda valde (*executive board*) ir tiesīga mainīt.

Līdz ar Starptautiskā valūtas fonda valdes lēmumu par konkrēta maksājumu piešķiršanu vispārējā aizdevuma ietvaros, dalībvalsts Starptautiskajam valūtas fondam nosūta ar Starptautisko valūtas fondu saskaņotu izmaksas pieprasījumu, kurā norādīti maksājuma rekvizīti, izmaksas apmērs, kā arī ar izmaksu saistītie dalībvalsts komisijas maksas un pakalpojuma maksājumi.

Pēc tam Starptautiskais valūtas fonds nosūta apstiprinājumu, kurā norādīts izmaksas datums. Izmaksas dienā, dalībvalsts kā vienu no pirkuma apliecinājuma variantiem, izraksta parādzīmi.

Pēc valdes lēmuma Starptautiskais Valūtas fonds piešķir aizdevumu konkrētiem mērķiem. Mērķi, kuriem tika piešķirts aizdevums, un līdzekļi ar kuriem tie sasniedzami ietverti 2008.gada 18.decembra nodomu protokolā (Letter of Intent) Starptautiskā Valūtas fonda direktoram

(<http://www.fm.gov.lv/?lat/aktualitates/jaunumi/49521>) un 2009.gada 27.jūlija Nodomu Protokolā (<http://www.fm.gov.lv/?lat/aktualitates/jaunumi/49521>).

Starptautiskais valūtas fonds, pamatojoties uz pārskata misijas atzinumu, kas tiek izskatīts Starptautiskā valūtas fonda valdē, var nepiešķirt kārtējo aizdevuma daļu, ja nodomu protokolos ietvertās apņemšanās netiek sasniegtas.

2008.gada 18.decembra nodomu protokola 24.punktā bija ietverta apņemšanās ierobežot budžeta izdevumus līdz mazāk nekā 40% no iekšzemes kopprodukta, kā arī norādīti veidi, kā to panākt, tai skaitā – pensiju iesaldēšana.

2009.gada jūlijā, iekšzemes kopproduktam turpinot strauji kristies (plānoto 5% vietā -18%), kļuva skaidrs, ka ar 2008.gada 18.decembra nodomu protokolā ietvertajiem līdzekļiem noteiktais fiskālā deficīta apjoms nebūs sasniedzams, un aizdevuma saņemšana līdz ar to apdraudēta. Lai novērstu valsts saistību neizpildi, un tādējādi apdraudot arī turpmāko valsts pamatfunkciju izpildes iespējas, tika sagatavots 2009. gada 27.jūlija nodomu protokols¹ (kā arī papildināta Latvijas Ekonomikas stabilizācijas un izaugsmes programma, uz kuru dota atsauce abos nodomu protokolos), lūdzot pieļaut atkāpes par to, ka nav ievērots 2009.gadā marta beigām noteiktais darbības rezultātu kritērijs attiecībā uz fiskālo deficītu, un piedāvāti vēl citi, papildus valsts budžeta izdevumu daļas samazināšanas līdzekļi.

2009. gada 27.jūlija nodomu protokola¹ 24.punkta 2.apakšpunktā noteikts:

„24. Mēs plānojam 2011. gadā un turpmāk vēl vairāk samazināt budžeta deficītu, galvenokārt samazinot izdevumus. Mūsu mērķis ir 2012. gadā sasniegt deficītu 3% no IKP apmērā (ESA bāze), lai arī mēs apzināmies, ka var būt nepieciešamas pakāpeniskākas korekcijas. Mēs izvairīsimies no turpmākas nodokļu palielināšanas darba ienākumiem, lai nemazinātu konkurētspēju. Mēs esam noteikuši divas jomas, kurās ir nepieciešami vērā ņemami papildu izdevumu samazinājumi: valsts pārvaldes reformas pilnveidošana 2010. gadā paredzēs, ka izdevumi atalgojumam valsts pārvaldē tiks uzturēti zem 7% no IKP, veicot papildu algu samazinājumus; lai nodrošinātu pensiju sistēmas trīs līmeņu ilgtspēju, mēs ar starptautisku palīdzību un ciešā sadarbībā ar sociālajiem partneriem līdz 2010. gada 1. jūlijam sagatavosim arī pensiju reformu. Mēs pārskatīsim visus speciālos pensiju režīmus. Reforma tiks ieviesta no 2011. gada 1. janvāra.”

Eiropas Kopienas aizdevuma mērķis un nosacījumi ietverti 2009.gada 28.janvāra Saprāšanās memorandā starp Eiropas Kopienas un Latvijas Republiku (<http://www.fm.gov.lv/?lat/aktualitates/jaunumi/49415/>) un 2009.gada 13.jūlija Papildu saprāšanās memorandā ar Eiropas Kopienas (saprāšanās memoranda pirmais papildinājums) (<http://www.fm.gov.lv/?lat/aktualitates/jaunumi/49415/>).

Ministru kabinets vērš uzmanību, ka saskaņā ar 2009.gada 28. janvāra Saprāšanās memoranda starp Eiropas Kopienas un Latvijas Republiku 1.punktu ES finanšu palīdzība tiek paredzēta Latvijas Ekonomikas stabilizācijas un izaugsmes programmas atbalstam, lai nodrošinātu uzticēšanos finanšu sistēmai valsts un starptautiskā līmenī, lai tieši un netieši veicinātu konkurences uzlabošanu un mazinātu inflācijas radīto spiedienu, samazinot atalgojumu valsts pārvaldē, kas būtu stingrākas fiskālās politikas centrālais elements, un lai palielinātu ekonomiskās izaugsmes potenciālu, ieviešot strukturālas reformas. Programmā noteikto pasākumu īstenošana veicinātu esošo nelīdzsvarotību mazināšanu, tajā skaitā samazinātu tekošā konta deficītu, lielās izmaksas un inflāciju, un tas būtu pamats ilgtspējīgai konverģencei un Latvijas mērķa sasniegšanai – pēc iespējas ātrāka iestāšanās eiro zonā.

Minētais izriet arī no Latvijas, kā Eiropas Savienības dalībvalsts saistībām, saskaņā ar Stabilitātes un izaugsmes pakta ievērot vidējā termiņa prasības attiecībā uz valdības budžeta stāvokli, kam jābūt tuvu līdzsvaram vai ar pārpalikumu. Budžeta stāvoklis tuvu līdzsvaram rada nepieciešamos priekšnoteikumus cenu stabilitātei un noturīgai izaugsmei, kas veicina nodarbinātības kāpumu visās Eiropas Savienības dalībvalstīs un ļauj tām tikt galā ar parastajām tautsaimniecības cikliskajām svārstībām, vienlaikus nodrošinot, ka valsts budžeta deficīts nepārsniedz 3% no IKP. Šīs saistības valstis uzņēmušas saskaņā ar Māstrihtas līgumu.

Ja dalībvalsts pārkāpj valsts budžeta deficīta vai valsts parāda maksimāli pieļaujamo līmeni, pret šo valsti tiek uzsāktas darbības saskaņā ar pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru. ES Padome iesaka šai valstij veikt pasākumus, lai izbeigtu pārmērīga budžeta deficīta situāciju, parasti dodot laiku no pārkāpuma konstatēšanas brīža līdz nākamā gada beigām. Bet izņēmuma gadījumā dodot laiku divus gadus no pārkāpuma konstatēšanas brīža. Padome var ieteikt attiecīgajai valstij veikt pasākumus konkrētās jomās, kurās konstatētas problēmas, kā arī noteikt veicamo pasākumu kopējo apjomu kā minimālo īpatsvaru no valsts IKP, lai nodrošinātu, ka pārmērīga budžeta deficīts tiek samazināts pakāpeniski, bet pietiekami strauji.

Latvijā budžeta deficītam sasniedzot 3.5% no IKP 2008. gadā, ES Padome pieņēma lēmumu pret Latviju uzsākt Pārmērīga deficīta procedūru. Ņemot vērā globālās finanšu krīzes un iekšējās nesabalansētības sekas, ES Padome noteica, ka līdz 2012. gadam budžeta deficīts jāsamazina zem 3%, un fiskālās konsolidācijas budžeta deficīta mērķi ir ne vairāk kā 10% no IKP šogad, 8.5% 2010. gadā un 6% 2011. gadā.

Līdzīgi kā ar Starptautiskā Valūtas fonda aizdevumu, arī attiecībā uz aizdevuma nosacījumiem no Eiropas Kopienas, iekšzemes kopproduktam turpinot strauji kristies, bija skaidrs, ka ar 2009.gada 28.janvāra Saprāšanās memorandā ietvertajiem līdzekļiem noteiktais mērķis netiks sasniegti. Lai to novērstu tika sagatavots 2009. gada 13.jūlija Papildu saprāšanās memorands starp Eiropas Kopieni un Latvijas Republiku un attiecīgi arī grozīta Latvijas Ekonomikas stabilizācijas un izaugsmes programma, paredzot daudz apjomīgākus budžeta izdevumu samazināšanas pasākumus, tai skaitā - 7.punkta otro rindkopā ietverta apņemšanās *samazināt pensiju izdevumus par 10% un strādājošiem pensionāriem piemērojot pensiju samazinājumu par 70%*.

Tāpat aizdevumu galvenais mērķis bija ekonomikas stabilizācija, un šī iemesla dēļ Latvija apņēmas veikt konkrētus stabilizācijas pasākumus.

Ministru kabinets vēlas uzsvērt, ka sociālā sfēra tika pēc iespējas saudzēta, un vecuma pensijas samazinājumi apstrīdēto normu kontekstā netika iekļauti nevienā no sākotnējiem aizdevuma līgumiem. Tie tika ietverti tikai pēdējā posmā (attiecībā uz Eiropas kopieni - 2009.gada 13.jūlija Papildu saprāšanās memorandā, bet attiecībā uz Starptautisko Valūtas fondu – ar papildinātās Latvijas ekonomikas stabilizācijas un izaugsmes programmas (4.pielikums) apstiprināšanu Saeimā 2009.gada 16.jūnijā, skat. programmas 5.2.apakšpunktu), **kad bija skaidrs, ka sākotnējās apņemšanās ietvertie pasākumi iekšzemes kopprodukta straujā krituma dēļ vairs nenodrošina ekonomikas stabilizāciju, un bija radies reāls risks valsts saistību izpildes un pamatfunkciju nodrošināšana, un arī starptautiskie aizdevēji sarunu gaitā vairākkārt (piemēram, Starptautiskā Valūtas Fonda eksperti savā 2009.gada 22.februāra prezentācijā toreizējam Ministru prezidentam Ivaram Godmanim) bija vērsuši uzmanību, ka sociālajā budžetā ilgtspēja ir apdraudēta, pat pie pensiju indeksācijas iesaldēšanas.**

3. Vai 2009.gada 11.jūnija vienošanās starp valdību veidojošām politiskajām partijām, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību, Latvijas Darba devēju konfederāciju, Latvijas Pašvaldību savienību, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru un Latvijas Pensionāru federāciju C sadaļa „Izmaiņas sociālā nodrošinājuma jomā” ietver arī sociālo partneru vienošanos par pensiju samazināšanu tiem strādājošajiem pensionāriem, kuri saņem izdienes pensijas”.

Saskaņā ar minēto vienošanos jautājums par pensiju samazināšanu strādājošajiem pensionāriem solidāri attiecas gan uz vecuma, gan uz izdienes pensiju saņēmējiem (līdzīgi kā noteikts 10% samazinājums nestrādājošiem, t.i. tas attiecas gan uz vecuma, gan izdienes pensijām). Vienošanās tekstā minētajā ietaupījumā (37,8 milj. lati) tika iekļauti arī izdienes pensijas saņēmēji.

4. Vai likumprojekta „Par valsts pensiju un valsts pabalstu izmaksu laika periodā no 2009.gada līdz 2012.gadam” izstrādes ietvaros tika vērtēti un apsvērti alternatīvi risinājumi pensiju samazināšanai un kādēļ notikusi izšķiršanās par labu tieši tādām regulējumiem, kas ietverts apstrīdētajās normā; ja alternatīvi risinājumi tika vērtēti un apsvērti, lūgums iesniegt attiecīgos dokumentus.

2009.gada 11.jūnijā valdību veidojošās politiskās partijas, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība, Latvijas Darba devēju konfederācija, Latvijas Pašvaldību savienība, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera un Latvijas Pensionāru federācija diskutēja, lai vienotos par 2009.gada budžeta deficīta samazinājumu 500 milj. latu apmērā. Diskusijas bija ārkārtīgi komplikētas un smagas, ņemot vērā dažādo iesaistīto sabiedrības grupu pārstāvju intereses. Šo sarunu gaitā tika vērtēti un diskutēti arī citi alternatīvie risinājumi pensiju samazināšanai, tomēr diskusiju rezultātā vienošanās tika panākta tikai par vienu konkrētu risinājumu, kas arī tika fiksēts vienošanās tekstā (5.pielikums).

Balstoties uz minēto vienošanos un ievērojot to, ka minēto vienošanos atbalstīja ne vien valdību veidojošās politiskās partijas, bet arī visai plaša sabiedrības daļa, kuras pārstāvji (Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība, Latvijas Darba devēju konfederācija, Latvijas Pašvaldību savienība, Latvijas Pensionāru federācija) parakstīja vienošanos, tika sagatavots attiecīgs likumprojekts. Tā kā likumprojekts atspoguļoja precīzi to, par ko bija panākta vienošanās, diskutēt par citiem risinājumiem likumprojekta sagatavošanā pēc jau notikušajām diskusijām, kas rezumējās visu pušu interešu sabalansēšanā, nebūtu racionāli, īpaši ņemot vērā, ka budžeta deficīta samazinājums bija jāveic nekavējoties, pretējā gadījumā tiktu apdraudēta aizdevuma saņemšana no Eiropas Kopienas un Starptautiskā Valūtas fonda.

5. Kādu iemeslu dēļ likumprojekta „Par valsts pensiju un valsts pabalstu izmaksu laika periodā no 2009.gada līdz 2012.gadam” anotācijā ir norādīts, ka „pastāv risks, ka likumprojekta 2., 3., 5. un 6.panta normas ir pretrunā ar no Satversmes 1.panta izrietošo tiesiskās palātvības principu, kā arī rada risku pretrunai ar Satversmes 91.pantā noteiktajām personu tiesībām uz vienlīdzību un nediskrimināciju un 109.pantā noteiktajām tiesībām uz sociālo nodrošinājumu, un var radīt pamatu personām vērsties ar pieteikumu Satversmes tiesā?

Anotācijā ietvertā norāde uz iespējamām pretrunām ar Latvijas Republikas Satversmi jāuztver kā uzmanības vēršana uz iespējamo risku, kam īpaši jāpievērš uzmanība un kas jāizvērtē katrā likumprojekta apspriešanas etapā, ņemot vērā, ka minēto principu ievērošana ir ārkārtīgi sarežģīts izsverams jautājums un nosliešanās uz vienu vai otru pusi ir atkarīga no citiem valstī nepārtraukti notiekošiem procesiem. Piemēram, iekšzemes kopprodukta samazināšanās tempiem, citiem valstī veiktajiem budžeta deficīta samazināšanas pasākumiem u.tml.

Vēršam uzmanību uz to, ka minētā norāde anotācijā ir **informatīva, bet ne faktoloģiska**, jo anotācijā nav norādīti konkrēti fakti vai sniegti argumenti, kas norāda uz Satversmes attiecīgo pantu pārkāpumiem, turpretim ir sniegta detalizēta informācija par to, kas apliecina likumprojekta tiesiskumu.

Ministru kabinets uzskata, ka ņemot vērā esošo situāciju likumprojekta sagatavošanas laikā, kā arī viedokļa sagatavošanas laikā Satversmes tiesai, likuma „Par valsts pensiju un valsts pabalstu izmaksu laika periodā no 2009.gada līdz 2012.gadam” normas atbilst Satversmei.

6. Kāda informācija kalpoja par pamatu likumprojekta „Par valsts pensiju un valsts pabalstu izmaksu laika periodā no 2009.gada līdz 2012.gadam” anotācijā ietvertajam sociālā budžeta ietaupījuma aprēķinam; cik ilgā laikā minētā informācija tika apkopota; lūgums iesniegt dokumentus, kas kalpoja par pamatu minētajam aprēķinam.

Aprēķinot ietaupījumu no pensijas apmēra samazinājuma nestrādājošiem izdienas un vecuma pensionāriem, tika izmantoti pamatrādītāji likuma „Grozījumi likumā „Par valsts budžetu 2009.gadam”” sagatavošanai.

Aprēķinot ietaupījumu no pensijas apmēra samazinājuma strādājošiem izdienas un vecuma pensionāriem, tika izmantoti Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2008.g. 4.ceturkšņa dati par darba ņēmējiem, kuri sasnieguši vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju saskaņā ar

pārskatu „Sociāli apdrošināto personu skaits, vidējā apdrošināšanas iemaksu alga un apdrošināšanas iemaksu algu summa”, pārskats par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras uzskaitē esošo pensiju, pabalstu un atlīdzību saņēmēju skaitu, piešķirto, izmaksājamo pakalpojumu vidējiem apmēriem un kopējiem izdevumiem 2009.gada aprīlī, kā arī veikts pieņēmums, ka daļa strādājošo pensionāru izbeigtu darba tiesiskās attiecības un pašnodarbinātību (2009.gadam strādājošo pensionāru skaits, salīdzinot ar 2008.gada 4.ceturkšņa datiem, samazinātos par 28%).

7. Kādu iemeslu dēļ, akceptējot likumprojektu „Par valsts pensiju un valsts pabalstu izmaksu laika periodā no 2009.gada līdz 2012.gadam” atbilstoši anotācijā norādītajam nenotika konsultācijas ar ekspertiem; Vai minēto konsultāciju trūkums var ietekmēt apstrīdēto normu satversmību; vai apstrīdēto normu pieņemšanas procedūra un minēto normu pieņemšanas ārkārtējā steidzamība nav ietekmējusi to tiesiskumu?

Ar ekspertiem nenotika papildus konsultācijas par likumprojektu, ņemot vērā, ka likumprojekts precīzi atkārtó 2009.gada 11.jūnijā noslēgtās vienošanās starp valdību veidojošajām politiskajām partijām, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību, Latvijas Darba devēju konfederāciju, Latvijas Pašvaldību savienību, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru un Latvijas Pensionāru federāciju attiecīgās normas. Turklāt, saskaņā ar Ministru kabineta iekārtas likuma 29.pantu Ministru kabineta sēdes ir atklātas. Arī Ministru kabineta 2009.gada 14.jūnija un 15.jūnija sēdes bija atklātas, un ekspertiem, piemēram, Valsts kontrolei, Latvijas Republikas Tiesībsargam vai Ģenerālprokuratūrai bija iespējas izteikt savu eksperta viedokli minētajās Ministru kabineta sēdēs.

Papildus Ministru kabinets informē, ka 15.jūnija sēdē notika diskusija par tiesiskās palāvēības principa ievērošanu, kā rezultātā reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrs E.Zalāns iesniedza Saeimā priekšlikumu otrajam lasījūmam papildināt likumprojektu ar normu, kas paredzēja neattiecināt likumu uz tiem strādājošajiem pensionāriem, kuri strādā, bet ir atteikušies no ienākumu gūšanas. Minētais priekšlikums netika atbalstīts, ņemot vērā, ka apstrīdētās normas attiecas tikai uz sociāli apdrošinātām personām. Bet persona, kura ieņem amatu, par kuru atlīdzība faktiski nav noteikta, saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 1.panta 2.punkta c) apakšpunktu un 6.panta pirmo daļu nav uzskatāma par darba ņēmēju un nav obligāti sociāli apdrošināma.

Ievērojot minēto, Ministru kabinets uzskata, ka likumprojekta pieņemšanas procedūra nav ietekmējusi ne tā tiesiskumu, ne satversmību.

8. Kad, kur un kādā veidā ir ticis vērtēts jautājums par sekām, ja piemērojot likuma „Par valsts pensiju un valsts pabalstu izmaksu laika periodā no 2009.gada līdz 2012.gadam” 3.panta pirmo daļu, visi nodarbinātie pensionāri izbeigtu darba un pašnodarbinātās personas tiesiskās attiecības; lūgums iesniegt attiecīgo izvērtējumu.

Veicot aprēķinus par ietaupījumu saistībā ar strādājošo pensionāru pensiju samazināšanu, jau tika ņemts vērā faktors, ka daļa strādājošo pensionāru izvēlēšies pārtraukt darba tiesiskās attiecības un pašnodarbinātību, t.i. 2009.gadā šo personu skaits samazinātos par 28%, 2010.gadā – par 63%, 2011.gadā – par 75%.

9. Vai apstrīdēto normu tiesiskās sekas ir uzskatāmas par taisnīgām pret tiem pensionāriem, kuriem darba vai pašnodarbinātības ienākumi nepārsniedz pensijas neizmaksājamo daļu vai kuri no minētiem nodarbinātības pasākumiem ienākumus faktiski negūst vispār.

Likums „Par valsts pensiju un valsts pabalstu izmaksu laika periodā no 2009.gada līdz 2012.gadam” paredz ierobežot vecuma pensijas un izdienas pensijas apmēru saņēmējam, kurš ir obligāti sociāli apdrošināta persona kā darba ņēmējs vai kā pašnodarbinātais saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu”. Ja persona neatbilst likumā noteiktajiem statusiem un nav reģistrēta

Valsts ieņēmumu dienestā kā sociālās apdrošināšanas iemaksu veicēja, tā nav uzskatāma par darba ņēmēju vai pašnodarbināto. Atbilstoši likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 1.pantam par darba ņēmēju ir uzskatāmas personas, kuras, piemēram, noslēdz darba līgumu, ir deputāti, valsts civildienesta ierēdņi u.c. Ja persona neatbilst šiem statusiem un nav reģistrēta Valsts ieņēmumu dienestā kā sociālās apdrošināšanas iemaksu veicēja, tā nav uzskatāma par darba ņēmēju vai pašnodarbināto.

Saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu” ir noteikts, ka pašnodarbinātais ir persona, kura gūst ienākumus kā persona, kas veic individuālo darbu, persona, kuras pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijas Republikā un kura saņem autoratlīdzību (autortiesību un blakustiesību atlīdzību), izņemot autortiesību mantinieku un citu autortiesību pārņēmēju, zvērināts notārs, zvērināts advokāts, zvērināts revidents, prakses ārsts, prakses farmaceits, prakses veterinārārsts, prakses optometrists, cita fiziskā persona, kas reģistrējusies kā saimnieciskajā darbībā gūtā ienākuma nodokļa maksātāja, zemnieku (zvejnieku) saimniecības īpašnieks, kas, nebūdam darba tiesiskajās attiecībās ar savas zemnieku (zvejnieku) saimniecības pārvaldes institūciju, veic šīs zemnieku (zvejnieku) saimniecības vadības funkciju, ja šajā zemnieku (zvejnieku) saimniecībā likumā noteiktajā kārtībā nav iecelts (ievēlēts) pārvaldnieks (direktors), persona, kuras pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijas Republikā un kuras darbu apmaksā no Latvijas Republikai piešķirtajiem ārvalstu tehniskās palīdzības vai starptautisko finanšu institūciju aizdevuma līdzekļiem, zvērināts tiesu izpildītājs un individuālais komersants. Pašnodarbinātais veic sociālās apdrošināšanas iemaksas par tiem mēnešiem, kuros ienākumi sasniedz Ministru kabineta noteikto minimālo mēnešalgu (šogad – Ls 180). Turklāt pašnodarbinātais ir sociāli apdrošināts, ja faktiski ir veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas. Tas nozīmē, ka gadījumā, ja pašnodarbinātais ir reģistrēts Valsts ieņēmumu dienestā, bet viņa ienākumi nesasniedz minimālo mēnešalgu un sociālās apdrošināšanas iemaksas netiek veiktas, **pensijas samazinājums kā strādājošajam viņam netiek piemērots.**

Bez tam saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 6.pantu par obligāti sociāli apdrošinātām personām netiek uzskatītas personas, kuras ir sasniegušas vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju, un ir zemnieku (zvejnieku) saimniecības īpašnieki, autoratlīdzības saņēmēji, fiziskās personas, kuras veic nekustamā īpašuma apsaimniekošanu, vai gūst ienākumus no personīgās palīgsaimniecības vai piemājas saimniecības un ir reģistrējušās kā saimnieciskajā darbībā gūtā ienākuma nodokļa maksātājas. Tāpat par obligāti sociāli apdrošinātām personām netiek uzskatīti deputāti, komercsabiedrību valžu, padomju locekļi, prokūristi, kontrolieri, Valsts probācijas dienesta brīvprātīgie probācijas darbinieki, kā arī citas personas, kuras ieņem amatu, kas dod tiesības uz atlīdzību, ja atlīdzība nav faktiski noteikta.

Tādas situācijas, kad darba ienākumi nepārsniedz neizmaksājamo pensijas daļu, veidojas, piemēram, ja pensijas saņēmēja darba ienākumi ir minimālās darba algas apmērā vai tuvu tam, bet piešķirtās pensijas apmērs pārsniedz apmēru, kas atbilst vai pārsniedz vidējo pensijas apmēru valstī.

Ņemot vērā vecuma pensijas kā sociālās drošības sistēmas daļas mērķi –pasargāt personas, lai tās nepaliktu bez ienākumiem, gadījumos, kad tās nevar strādāt un gūt ienākumus no darba vecuma dēļ, Ministru kabinets pensiju samazināšanu strādājošiem pensionāriem apstākļos, kad valstī valda visdziļākā krīze un iekšzemes kopprodukta kritums ir vislielākais visā Eiropā, kad citās budžeta sadaļās izdevumu samazinājumi jau tikuši uzsākti 2008.gada vasarā un līdz 2009.gada jūlijam izsmelti, uzskata par taisnīguma principam atbilstošu.

10. Kādu apsvērumu dēļ valsts pārvaldes strukturālās reformas netika uzsāktas jau laikus, kad valsts ekonomiskie rādītāji sāka ievērojami pasliktināties un kādēļ minētās reformas joprojām vēl nav tikušas īstenotas?

Ministru kabinets vērš uzmanību, ka jautājumā ietvertie apgalvojumi par to, ka valsts pārvaldes reformas nav tikušas uzsāktas laikus un joprojām netiek īstenotas, neatbilst faktiskajai situācijai. Ministru kabinets informē, ka valsts pārvalde atrodas nepārtrauktā attīstībā, un strukturālās reformas tika uzsāktas vēl pirms ekonomisko rādītāju pasliktināšanās.

Valsts pārvalde ir institucionāli un procedurāli daudzveidīga - tās darbība ir pakārtota konkrētiem mērķiem, kurus nosaka likumdevējs, kā arī valdības apstiprināti attīstības plānošanas dokumenti. Tā kā likumos ietvertie sabiedrības (politiskie) mērķi pastāvīgi mainās, tad pastāvīgi līdzī mainās arī valsts pārvalde, kas ir instruments šo mērķu sasniegšanai.

Kopš 1993.gada valsts pārvaldes politika ir attīstījusies kā atsevišķa politikas joma atbilstoši šādiem attīstības plānošanas dokumentiem:

- 1) 1995.gadā apstiprinātajai "Latvijas valsts pārvaldes reformu koncepcijai";
- 2) 1997.gadā tika pieņemtajai koncepcijai - "Valsts pārvaldes attīstības stratēģija līdz 2000.gadam",
- 2) Valsts pārvaldes reformas stratēģijai 2001.-2006.gadam, kas noteica vienotu reformu ietvaru attiecīgajā plānošanas periodā;
- 3) Valsts pārvaldes reformas stratēģijas (2001.-2006.) ieviešanas rīcības plānam;
- 4) Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādņem 2008.-2013.gadam, nodrošinot horizontālo valsts pārvaldes strukturālo reformu ietvaru.
- 5) 2009.gada 23.jūlijā apstiprinātajam Valsts pārvaldes un civildienesta optimizācijas plānam.

Visos minētajos dokumentos izvirzītie mērķi un reformas pēc savas būtības ir strukturālas reformas. To parāda arī fakts, ka laika periodā no 1999. līdz 2004.gadam darbojās un tika īstenotas Strukturālo pārkārtojumu programmas (*The Programmatic Structural Adjustment Loan – PSAL I, PSAL II un PSALIII*), kas tika apstiprinātas Pasaules Bankas aizdevuma ietvaros un kuru galvenie mērķi un uzdevumi pamatā atbilda nacionālajos attīstības plānošanas dokumentos ietvertajiem mērķiem un uzdevumiem, paredzot tādus pasākumus kā publisko finanšu vadības sistēmas uzlabošana, publiskās pārvaldes korupcijas risku un iespēju mazināšana, publiskās pārvaldes institucionālās kapacitātes stiprināšana u.c.

Jāatzīmē, ka strukturālo reformu jēdziens pats par sevi neļauj spriest par pārkārtojumu saturu. Dažādās valstīs, kā arī dažādos ekonomiskās attīstības cikla posmos strukturālo reformu mērķi un saturs būtiski atšķiras, jo reformas ir vērstas uz konkrētās valstī un situācijā pastāvošo problēmu risināšanu.

Sākot ar 2007.gada beigām reformas un pārkārtojumi valsts pārvaldē galvenokārt ir saistītas ar ekonomiskās lejupslīdes rezultātā izveidojušos nepieciešamību būtiski samazināt valsts budžeta izdevumus, pirmām kārtām samazinot valsts pārvaldes administratīvo aparātu un tā izmaksas. Valsts pārvaldes reformu galvenie uzdevumi ir iekļauti Latvijas ekonomikas stabilizācijas un izaugsmes atjaunošanas programmas ieviešanas rīcības plānā (apstiprināts ar Ministru kabineta 2009.gada 19.februāra rīkojumu Nr.123 „Par Latvijas ekonomikas stabilizācijas un izaugsmes atjaunošanas programmas ieviešanas rīcības plānu”, un tie ietver vienotas valsts sektora darba samaksas izstrādi un ieviešanu, Valsts pārvaldes optimizācijas plāna izstrādi un ieviešanu, jaunas modernizētas, uz kompetenču pieeju balstītas ierēdņu un darbinieku novērtēšanas sistēmas ieviešanu. „Valsts pārvaldes un civildienesta optimizācijas plāns” tika apstiprināts ar Ministru kabineta 2009.gada 22.jūlija rīkojumu Nr.483 „Par Pasākumu plānu valsts pārvaldes sistēmas un civildienesta optimizēšanai”(http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=3099).

Valsts pārvaldes izdevumu samazināšanas pasākumi tiek veikti arī ārpus attīstības plānošanas dokumentos noteiktajiem uzdevumiem, it sevišķi valsts budžeta un valsts budžeta grozījumu sagatavošanas procesā.

Sākot no 2008.gada janvāra ir veikti sekojoši pasākumi valsts pārvaldes izdevumu samazināšanai:

- 1) 2008.gada 5.februārī Ministru kabinets izskatīja Finanšu ministrijas sagatavoto informāciju par Finanšu Ministrijas un valsts tiešās pārvaldes iestāžu vienošanās rezultātiem saistībā ar ilgstoši vakanto amatu turpmākās saglabāšanas nepieciešamību vai likvidēšanu, un atbilstoši Ministru kabineta sēdes protokolam (05.02.2008 prot Nr.7 46.§) tika nolemts, ka sagatavojot priekšlikumus likumprojektam „Par valsts budžetu 2008.gadam”; tiek likvidētas ziņojumā minētās vakantās štata vietas un samazināti valsts budžeta izdevumi.

- 2) 2008.gada 1.aprīlī Ministru kabinets izskatīja Valsts kancelejas sagatavoto informatīvo ziņojumu „Par nodarbināto skaita izmaiņām tiešās valsts pārvaldes iestādēs”, un atbilstoši Ministru kabineta sēdes protokolam (01.04.2008 prot Nr.21 51.§) visiem ministriem tika uzdots kompleksi

izvērtēt iespējamus pasākumus gan nozarē, gan valsts pārvaldē kopumā, lai samazinātu nodarbināto skaitu.

3) 2008.gada 6.maijā Ministru kabinets izskatīja Valsts kancelejas sagatavoto ziņojumu par ministriju priekšlikumiem attiecībā uz valsts pārvaldes nodarbināto skaita izmaiņām, un atbilstoši Ministru kabineta sēdes protokolam (06.05.2008 prot Nr.29 41.§), ministrijām tika uzdots turpināt darbu lai izvērtētu iespējas optimizēt tiešās valsts pārvaldes iestāžu skaitu.

4) 2008.gada 12.jūnijā, izskatot Ministru kabinetā likumprojektu „Grozījumi likumā „Par valsts budžetu 2008.gadam”” (12.06.2008 prot Nr.39 1.§), ministrijām tika uzdots sagatavot detalizētu informāciju par ministrijas un katras tās padotības iestādes štata vietām (aizpildītās štata vietas un vakantās štata vietas), aizpildītajām štata vietām norādot paredzēto atalgojumu un vakantajām štata vietām norādot paredzēto atlīdzību.

5) 2008.gada 1.jūlijā Ministru kabinetā skatot jautājumu par grozījumiem likumā „Par valsts budžetu 2008.gadam” (01.07.2008 prot Nr.45 1.§), tika nolemts, ka ministrijām un īpašu uzdevumu ministru sekretariātiem, izvērtējot funkcijas un tām nepieciešamos resursus, jā sagatavo priekšlikumi par valsts pārvaldē strādājošo skaita samazināšanu 2008.-2009.gadā ne mazāk kā par 5 % no resorā kopējā valsts pārvaldē strādājošo skaita, kā arī jāaprēķina ietekme uz attiecīgās ministrijas, īpašu uzdevumu ministra sekretariāta vai iestādes budžetu un atbilstoši Finanšu ministrijas izstrādātajai formai informāciju līdz 2008.gada 15.augustam jāiesniedz Finanšu ministrijā.

6) 2008.gada 23.septembrī Ministru kabinets izskatīja Finanšu ministrijas sagatavoto informatīvo ziņojumu „Par valsts pārvaldē strādājošo skaita samazināšanu 2008.-2009.gadā” (23.09.2008 prot Nr.68 43.§), kurā tika apkopoti ministriju iesniegtie priekšlikumi par nodarbināto skaita samazināšanu, kā rezultātā tika nolemts, ka veicot izdevumu samazinājumu 10,67% apmērā, jānodrošina arī amatu vieta skaita samazināšana ne mazāk kā par 10% salīdzinājumā ar 2008.gada 1.janvāri, no kura nodrošināt amatu vietu skaita samazinājumu ne mazāk kā par 5% līdz 2008.gada 31.decembrim. Vienlaikus tika noteikta prasība, ka ministriju, īpašu uzdevumu ministru sekretariātu centrālajos aparātos, jānodrošina amata vietu skaita samazinājums par 10% līdz 2009.gada 30.jūnijam, no kura – ne mazāk kā par 5% līdz 2008.gada 31.decembrim, savukārt attiecībā uz konkrētas padotības iestādes amata vietu skaita samazinājumu lēmumu pieņem augstākā iestāde vai amatpersona.

7) 2008.gada 30.septembrī, Ministru kabinetā izskatot jautājumu par valsts budžeta projekta 2009.gadam sagatavošanu, pieņemta zināšanai Finanšu ministrijas apkopotā informācija, ka visas ministrijas (sekretariāti) ir izpildījušas Ministru kabineta sēdē nolemto (2008.gada 4.septembra sēdes prot. Nr.62 1.§ un 23.septembra sēdes prot. Nr.68 44.§) un samazinājušas izdevumus 10,67 % apmērā.

8) 2008.gada 3.novembrī Ministru kabinetā izskatot priekšlikumus likumprojektam "Par valsts budžetu 2009.gadam" noteikts, ka ministrijām un citām centrālajām valsts iestādēm likumprojekta „Par valsts budžetu 2009.gadam” otrajam lasījumam jāsamazina kopējos izdevumus atlīdzībai par pieciem procentiem un par summu, kas vienāda ar trim procentiem no izdevumiem par precēm un pakalpojumiem.

9) 2008.gada 25.novembrī Ministru kabinets pieņēma lēmumu par valsts budžeta izdevumu racionālu un taupīgu izlietošanu, nosakot, ka ministrijām un citām centrālām valsts iestādēm valsts pamatbudžeta izdevumi 2008.gada decembrī nedrīkst pārsniegt vienu divpadsmito daļu no 2008.gadam plānotā izdevumu apjoma.

10) pieņemts likums "Grozījumi likumā "Par valsts budžetu 2009.gadam"" un apstiprināta Latvijas ekonomikas stabilizācijas un izaugsmes atjaunošanas programma, kas paredz galvenos izmaksu optimizēšanas un samazināšanas pasākumus, kas ietverti 2009.gada budžeta grozījumos:

- a. Strādājošo skaita un nominālās darba samaksas samazināšana par 15% no valsts budžeta finansētajās valsts pārvaldes institūcijās un publisko pakalpojumu sniegšanas struktūrās, lai atbalstītu un veicinātu algu samērīgumu visās nodarbinātības jomās un ievērojot reālās darba samaksas samazināšanos preces un pakalpojumus ražojošajos uzņēmumos;

- b. Samazināt izmaksas par valsts vajadzībām iegādājamām precēm un pakalpojumiem par 25 %;
- c. Par vidēji 25 %, samazināt valsts izdevumus programmu subsīdijām, izņemot veselības aprūpes programmas, kuru finansēšanai saglabājami lielāki resursi;
- d. Uz laiku līdz ekonomikas izaugsmes atjaunošanai iesaldēt agrāk plānotos tālākos valsts finansētā atalgojuma un sociālo izmaksu pieaugumus;
- e. Veikt valsts politiku un valsts institūciju funkciju izvērtējumu un sekot šī novērtējuma laikā izstrādātajām rekomendācijām par valsts pārvaldes izmaksu samazināšanu un optimizēšanu, ietverot politiku programmu un to administrēšanas mehānismu pārskatīšanu;
- f. 2009. un 2010. gadā neuzņemt jaunas saistības garantiju vai tiešas finansēšanas veidā investīciju projektos, kas nav tieši saistīti ar Latvijas konkurētspējas paaugstināšanos.

11) 2008.gada 22.decembrī Ministru kabinets:

a. noteica Valsts kontrolēto kapitālsabiedrību valsts kapitāla daļu turētājiem nodrošināt ārkārtas dalībnieku (akcionāru) sapulces sasaukšanu un, lemjot par kapitālsabiedrību 2009.gada izdevumiem, nodrošināt, lai mēneša atlīdzība kapitālsabiedrības padomei, valdei, revidentam, valsts kapitāla daļu turētāja pārstāvim, atbildīgajam darbiniekam un kapitālsabiedrību darbiniekiem, izņemot ārstniecības iestāžu darbiniekus, tiktu samazināta par 15 % no 2008.gadā noteiktās mēneša atlīdzības, kā arī valsts kontrolētajām kapitālsabiedrībām minimālā dividendēs izmaksājamā peļņas daļa par valsts kapitāla izmantošanu no 2008.gada peļņas ir 50 % no attiecīgās kapitālsabiedrības rīcībā palikušās tīrās peļņas.

b. izskatīja priekšlikumus turpmākai rīcībai atalgojuma jautājumu risināšanai 2009.gadā (prot 94 119.§) pieņemot rīkojuma projektu "Par darba grupu informācijas par atalgojuma izmaiņām sagatavošanai izskatīšanai Nacionālās trijspusējās sadarbības padomes sēdē" un pieņēma Ministru kabineta rīkojumu „Par fiskālās disciplīnas un uzraudzības nodrošināšanas pasākumiem” (2008.gada 29.decembra rīkojums Nr.882), kurā ir noteikta prasība no ministrijai likumā "Par valsts budžetu 2009.gadam" noteiktās apropriācijas valsts pamatbudžetā apropriāciju 10 procentu apmērā nodalīt atsevišķā budžeta programmā 98.00.00 "Finanšu nodrošinājuma rezerve" kā arī nosacījums, ka izdevumi atlīdzībai samazināmi ne mazāk kā par 15 procentiem no likumā "Par valsts budžetu 2009.gadam" (izsludināts 2008.gada 4.decembrī) apstiprinātā atlīdzības apjoma.

12) 2009.gada 31.martā (MK sēdes protokols Nr. 22, 56.§) tika noteikts ministrijām un citām centrālajām valsts iestādēm plānot valsts budžeta izdevumu samazinājumu, ņemot vērā šādus nosacījumus: izdevumi atlīdzībai tiek samazināti vidēji par 20 %, aprēķinot no sešiem mēnešiem plānotā vidējā finansējuma.

13) 2009.gada 21.aprīlī Ministru kabinets nolēma (protokols Nr.25, 1.§), ka 2010. un 2011.gadā izdevumu un amata vietu samazinājums nedrīkst būt mazāks kā 2009.gada samazinājums, ņemot vērā, ka samazinājuma ietekme tiek aprēķināta attiecībā pret 2009.gadu.

14) 2009.gada 30.aprīlī (protokols Nr.28, 3.§) Ministru kabinets nolēma, ka izdevumi atlīdzībai tiek samazināti vidēji par 20 %, aprēķinot no sešiem mēnešiem plānotā vidējā finansējuma, tai skaitā pedagogu darba samaksai un tautas mākslas kolektīvu vadītāju darba samaksai resorā 62. „Mērķdotācijas pašvaldībām”, Izglītības un zinātnes ministrijas budžetā mērķdotācijām pašvaldību izglītības iestāžu profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu, vispārējās izglītības iestāžu un profesionālās izglītības iestāžu pedagogu darba samaksai un Kultūras ministrijas budžetā mērķdotācijām pašvaldību mūzikas un mākslas skolu izglītības programmu pedagogu darba samaksai

15) 2009.gada 9.jūnijā Ministru kabinets noteica (protokols Nr.39 122.§) kopējo atlīdzības samazinājumu 84 milj. latu apmērā.

16) 2009.gada 11.jūnijā (protokols Nr.40, 35.§) ministrijām tika doti uzdevumi saistībā ar noslēgto vienošanos starp valdību veidojošajām politiskajām partijām un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību, Latvijas Darba devēju konfederāciju, Latvijas Pašvaldību savienību, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru un Latvijas Pensionāru federāciju, lai samazinātu

2009.gada valsts budžeta deficītu par 500 miljoniem latu, tai skaitā būtiskus izdevumu samazinājumus valsts pārvaldē:

- a. Samazināt izdevumus atlīdzībai valsts pārvaldē 20 procentu apmērā - 64 milj. latu.
- b. Papildu samazinājums izdevumiem precēm un pakalpojumiem - 9,2 miljoni latu.
- c. Izdevumu samazinājums atsevišķu ministriju budžetos, tai skaitā:
- d. Veselības ministrijai - 45 milj.
- e. Aizsardzības ministrijai - 15 milj.
- f. Izglītības un zinātnes ministrijai - 10 milj.
- g. Iekšlietu ministrijai - 9 milj.
- h. Zemkopības ministrijai dažādu programmu samazinājums kopumā - 23,8 milj. apmērā, tai skaitā subsīdijas zemniekiem 3 milj.
- i. Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas investīcijām pašvaldībām un pašvaldību vienreizējiem pasākumiem – 5,5 milj.
- j. Vides ministrijai – 1,0 milj.
- k. Finanšu ministrijai - 46,1 milj.
- l. Satiksmes ministrijai - 4,0 milj.
- m. Vides ministrijas uzsākto projektu finansējuma samazināšana - 6,5 milj.
- n. Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas ārvalstu finanšu palīdzības projektu apguve - 1,4 milj.
- o. Subsīdijas un dotācijas augstskolām (visām ministrijām) - 7,8 milj., izņemot finansējumu, kas paredzēts studentu stipendijām un transporta kompensācijām.
- p. Zinātnes bāzes finansējuma samazinājums – 0,7 milj.
- r. Subsīdijas un dotācijas kultūras iestādēm – 1,7 milj.
- s. Patstāvīgo institūciju preču un pakalpojumu izdevumu samazināšana – 0,3 milj.

17) 2009.gada 14.jūnijā Ministru kabinets pieņēma lēmumu (Prot Nr.41 38.§ 8., 12.punkts) lai samazinātu izdevumus atlīdzībai, aicināt Valsts kontroli un citas neatkarīgās valsts iestādes no 2009.gada 1.jūlija nodrošināt darbinieku un amatpersonu mēnešalgu (darba algu, amatalgu) samazinājumu 20 % apmērā no šobrīd noteiktās mēnešalgas (darba algas, amatalgas)” un Finanšu ministrijai steidzami sagatavot un iesniegt izskatīšanai Ministru kabinetā grozījumus Ministru kabineta 2005.gada 20.decembra noteikumos Nr.995 "Noteikumi par tiešās pārvaldes iestāžu ierēdņu, darbinieku un amatpersonu un Centrālās vēlēšanu komisijas un Centrālās zemes komisijas darbinieku darba samaksas sistēmu un kvalifikācijas pakāpēm, kā arī ierēdņu pabalstiem un kompensāciju". Saskaņā ar 2009.gada 14.jūnija Ministru kabineta sēdes protokollēmuma 12.punktu tika dots uzdevums Valsts kancelejai kopīgi ar Finanšu ministriju, lai izpildītu 2009.gada 11.jūnija vienošanos, izvērtēt funkcijas un līdz 10.jūlijam iesniegt izskatīšanai Ministru kabineta š.g. 14.jūlija sēdē priekšlikumus par ministriju centrālajā aparātā nodarbināto skaita samazinājumu vidēji par 30 % salīdzinājumā ar 2008.gada 1.jūliju; par valsts aģentūru skaita samazinājumu vidēji par 50 % salīdzinājumā ar 2009.gada 1.janvāri.

18) 2009.gada 14.jūlijā (MK sēde protokols Nr.48 52) Ministru kabinets pieņēma lēmumu atļaut ministriju centrālajos aparātos palielināt amata vietu skaitu tikai gadījumos, ja tiek centralizētas padotības iestāžu funkcijas un ministriju vai iestāžu reorganizācijas rezultātā tiek pārņemtas reorganizējamo iestāžu funkcijas un uzdevumi.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 15.septembrī pieņemtajā informatīvajā ziņojumā (prot. 58 2§) "Par Pasākumu plāna valsts pārvaldes sistēmas un civildienesta optimizēšanai īstenošanas gaitu, galvenajām problēmām un to iespējamiem risinājumiem" ietvertajiem faktiem:

a. Veikta ministriju padotības iestāžu skaita optimizācija, aģentūru skaits ir samazināts no 76 aģentūrām (2009.gada sākumā) līdz 25 valsts aģentūrām (līdz gada beigām), kas nodrošina 67 % samazinājumu.

b. Samazināts nodarbināto skaits. Veikta nodarbināto skaita samazināšana ministriju centrālajos aparātos vidēji par 30 %. Šobrīd amata vietu skaits salīdzinājumā ar 2008.gada 1.jūliju ir samazināts par 29,41 %. Sākot ar 2010.g. 1.janvāri, kad atbilstoši ministriju pieņemtajiem

lēmumiem būs īstenotas visas ministriju iecerētās reformas, nodarbināto skaita samazinājums centrālajos aparātos pārsniegs 30 %. Kopējais nodarbināto skaita samazinājums budžeta iestādēs salīdzinājumā ar 2008.gadu 2009.gada jūlijā bija 11,7 %.

c. Veikta atalgojuma samazināšana valsts tiešās pārvaldes iestādēs, pieņemot 2009.gada 30.jūnijā grozījumus Ministru kabineta 2005.gada 20.decembra noteikumos Nr.995 "Noteikumi par tiešās pārvaldes iestāžu ierēdņu, darbinieku un amatpersonu un Centrālās vēlēšanu komisijas un Centrālās zemes komisijas darbinieku darba samaksas sistēmu un kvalifikācijas pakāpēm, kā arī ierēdņu pabalstiem un kompensāciju" un samazinot algu grupu augšējās robežas par 20 %. Līdz ar to ir veikts pirmais pasākums algu grupu intervāla samazināšanai, kas ir pamatnosacījums darba samaksas diferencu izlīdzināšanai starp tiešās pārvaldes iestādēm un nodrošina virzību uz "caurspīdīgāku" un taisnīgāku atalgojuma sistēmu. Salīdzinājumā ar 2008.gada vidējo rādītāju vidējā darba samaksa valsts budžeta iestādēs 2009.gada jūlijā ir samazinājusies no Ls 585 līdz Ls 517, jeb par 12 %. **Kopējais valsts budžeta izdevumu samazinājums atlīdzībai salīdzinājumā ar 2008.gadu ir 296,7 miljoni latu.**

d. Veikta vienotas valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu (darbinieku) atlīdzības sistēmas izstrāde, Finanšu ministrijas vadībā izstrādāts likumprojekts "Par vienotu valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības sistēmu " Likumprojektu plānots iesniegt Valsts kancelejā līdz 2009.gada 15.oktobrim. Likumprojekts "Par vienotu valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības sistēmu" izstrādāts, lai samazinātu dažādo atalgojuma sistēmu skaitu valsts sektorā un noteiktu vienotus principus darba samaksai, nodrošinot tās caurskatāmību un vienkāršošanu.

e. Optimizēta ministriju iekšējā struktūra: veicot ministriju centrālo aparātu optimizāciju, ir būtiski samazināts vadītāju un vadītāju vietnieku skaits, veidojot lielākas struktūrvienības.

f. Veikti funkciju auditi: lai nodrošinātu padziļinātu valsts pārvaldes funkciju izvērtēšanu, Valsts kanceleja atbilstoši Ministru kabineta 2009.gada 27.janvāra instrukcijā Nr.3 "Kārtība, kādā plāno un veic valsts pārvaldes funkciju auditu un ievieš funkciju audita ieteikumus" noteiktajai kārtībai un atbilstoši Ministru kabinetā apstiprinātajam plānam ir sagatavojusi funkciju audita grupu ziņojumi vairākās jomās: funkciju audits Valsts ieņēmumu dienestā un funkcionāli saistītās iestādēs, ziņojums apstiprināts Funkciju audita komisijā un izskatīts Ministru kabineta sēdē; funkciju audits Valsts arhīvu ģenerāldirekcijā un funkcionāli saistītās iestādēs, funkciju audits Valsts tiesu ekspertīžu birojā un funkcionāli saistītās iestādēs; funkciju audits valsts akciju sabiedrībā "Ceļu satiksmes drošības direkcija" un funkcionāli saistītās iestādēs".

Ministru kabineta 2009.gada 15.septembra sēdē ir apstiprināti līdz 2009.gada 31.decembrim veicamie auditi, lai izvērtētu valsts tiešās pārvaldes un, ja nepieciešams, arī pašvaldību iestāžu īstenotās kontroles, uzraudzības, pārbaudes, sertifikācijas un akreditācijas funkcijas komersantu un izglītības iestāžu uzraudzības jomā, palielinot Latvijas ekonomikas salīdzinošo konkurētspēju un samazinot administratīvos šķēršļus un barjeras, kas traucē uzņēmējdarbības attīstību; izvērtētu valsts pārvaldes iestāžu vestos reģistrus un uzturētās informācijas sistēmas, palielinot sistēmu sadarbību, lai atvieglotu informācijas apriti un samazinātu informācijas sistēmu uzturēšanas izdevumus; izvērtētu valsts pārvaldes institūcijās īstenotās atbalsta (administratīvās) funkcijas (personāla uzskaitē, grāmatvedība, finanšu pārvalde, transporta pakalpojumi un cita saimnieciskā darbība), izvērtējot iespējamo centralizāciju un nodošanu privātajam sektoram jomās, kurās to pieļauj nacionālās drošības un valsts aizsardzības intereses, veicot valsts ekonomiskā izdevīguma aprēķinu.

g. Veikta valsts funkciju inventarizācija un izvērtēšana 2010.gada valsts budžeta izstrādes ietvaros: Valsts kanceleja sadarbībā ar ministrijām ir veikusi visu šobrīd īstenoto valsts funkciju inventarizāciju (1005 funkcijas) un izveidojusi funkciju analīzes un novērtēšanas informācijas sistēmu. Šobrīd novērtējumu jau ir veikuši visi sociālie un valdības partneri, kā arī Finanšu ministrija. Funkciju novērtēšanā šobrīd tiek iesaistīta arī sabiedrība. Valsts kancelejas mājaslapā ir atvērta tīmekļa vietne – valsts pārvaldes reformu dienasgrāmata "Piedalies reformā! Ieliec ministrijai atzīmi" (piedaliesreforma.blogspot.com), kurā ikviens iedzīvotājs var balsojuma veidā izteikt viedokli par to, kuras funkcijas valstij būtu vai nebūtu jāfinansē.

h. Veikts izvērtējums administratīvā sloga mazināšanai valsts pārvaldē: valsts pārvaldes iestādes, apzinoties nepieciešamību samazināt administratīvo slogu gan valsts pārvaldes ietvaros, gan attiecībā uz privātpersonām, ir veikušas izvērtējumu un īstenojušas virkni pasākumu, lai atvieglotu nosacījumus dažādu pakalpojumu sniegšanā. Lai samazinātu administratīvo slogu komersantiem, ir veikti grozījumi vairākos normatīvajos aktos, piemēram, atvieglota atskaitīšanās kārtība par akcīzes nodokļa piemērošanu, samazināts iesniedzamo dokumentu apjoms dažādu atļauju un sertifikātu iegūšanai, tai skaitā Valsts ieņēmumu dienestam, vienas pieturas aģentūras principa piemērošana gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu iesniegšanai, vienkāršotas tehniskās prasības kases aparātu reģistrācijai. Lai veicinātu komercdarbību, tiek plānots ieviest jaunu komercsabiedrību kategoriju – mikrouzņēmumus, apstiprinot mikrouzņēmumu atbalsta programmu. Tāpat ir vienkāršota atskaitīšanās procedūra ES fondu apguves jomā.

Valsts pārvaldes iestādes ir veikušas ne tikai attiecīgu normatīvo aktu grozīšanu, bet arī izmantojušas citas inovatīvas metodes administratīvā sloga mazināšanai – izstrādāts vienas pieturas aģentūru ieviešanas modelis pašvaldībās, veikti pasākumi informācijas aprites veicināšanai elektroniskā formā, piemēram, informācijas aprite valsts pārvaldes ietvaros, elektroniskā pieteikšanās platību maksājumiem, elektroniskā dzīvesvietas deklarēšana. Tāpat valsts pārvaldes ietvaros tiek strādāts pie dažādu datubāzu savietošanas un datu ticamības nodrošināšanas.

i. Lai panāktu līdzekļu ekonomiju, veikta atbalsta funkciju centralizācija augstākajās iestādēs vai dienestu centrālajās iestādēs, piemēram Valsts zemes dienestā (VZD) – 2008.gada beigās četrus mēnešu laikā no astoņām reģionālajām nodaļām centrālajā aparātā tika konsolidētas finanšu vadības un grāmatvedības, personāla vadības, IT un iepirkumu veikšanas funkcijas. Centralizācijas process ietvēra tādas darbības kā iestādes iekšējo normatīvu sakārtošana, personāla pārkārtošana, jauno funkciju un atbildību sadale. Kā liecina VZD pieredze, tūlītēji kvalitatīvie ieguvumi no atbalsta funkciju centralizācijas izpaužas kā vienkāršota iekšējā dokumentu aprite un vizēšana, vienkāršota budžeta izpildes uzraudzība, datu kvalitāte un klientu apkalpošanas uzlabošanās, operatīvi pieejama vienota informācija par darbiniekiem un klientiem, kā arī efektīva IT resursu izmantošana un apkalpošana. Šos ieguvumus papildina arī finansiāls ietaupījums – atbalsta funkciju veikšanā iesaistīto darbinieku skaits samazināts par 34 % (no 160 līdz 105), un, atlīdzības izdevumiem pieskaitot arī citas izmaksas, kopējā līdzekļu ekonomija ir apmēram 20 % no sākotnējām atbalsta funkciju izmaksām. Nākotnē sagaidāms, ka centralizācija nodrošinās arī samazinājumu iestādes slēgto iepirkumu līgumcēnās, galvenokārt pateicoties lielākiem iegāžu apjomiem un mērķtiecīgākai iepirkumu plānošanai.

11. Ministru kabinets sniedz šādu viedokli par apstrīdēto tiesību normu atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 109.pantā nostiprinātajām tiesībām uz sociālo nodrošinājumu, kā arī tiesiskās palāvības principam, samērīguma principam un sociāli atbildīgas valsts principam:

11. 1. Tiesības uz sociālo nodrošinājumu

Latvijas Republikas Satversmes 109.pantā noteiktais, ka "ikvienam ir tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma, darbnespējas, bezdarba un citos likumā noteiktajos gadījumos", garantē personu tiesības uz sociālo nodrošinājumu.

Sociālās tiesības, pie kurām pieder arī tiesības uz sociālo nodrošinājumu, ir ļoti nozīmīgas, taču vienlaikus arī īpašas, atšķirīgas cilvēktiesības, jo šo tiesību īstenošana ir atkarīga no katras valsts ekonomiskās situācijas un pieejamajiem resursiem (Satversmes tiesas 2001.gada 13.marta spriedums lietā Nr. 2000-08-0109).

Latvijā sociālajā jomā ir izveidota sociālās drošības sistēma, kura ietver: sociālās apdrošināšanas sistēmu, valsts sociālos pabalstus un sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sistēmu.

Tādējādi, Latvijas Republikas Satversmē ietvertās tiesības uz sociālo nodrošinājumu skatāmas kompleksi ar pārējām sociālās drošības sistēmas daļām, jo tiesības uz vecuma pensiju ir

tikai viena daļa no minētās sociālās drošības sistēmas. Tā piemēram, pensijas vecumu sasniegušās personas nav izslēgtas no pabalstu sistēmas, kas noteikta Valsts sociālo pabalstu likumā. Pensijas vecumu sasniegušajām personām noteiktas īpašas tiesības saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumu (piemēram, saskaņā ar likuma 27.pantu pensijas vecuma personām dienas aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas nodrošina aprūpi un iespēju iesaistīties fiziskās un garīgās aktivitātēs; saskaņā ar 28.pantu - ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas nodrošina mājokli, sociālo aprūpi un sociālo rehabilitāciju pensijas vecuma personām un invalīdiem ar redzes vai fiziska rakstura traucējumiem, ja nepieciešamais pakalpojuma apjoms pārsniedz aprūpei mājās vai dienas aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā noteikto apjomu). Saskaņā ar 2003.gada 9.decembra Ministru kabineta noteikumiem Nr.693 „Noteikumi par garantēto minimālo ienākumu līmeni un pabalsta apmēru garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai” ikvienai personai ir tiesības uz sociālo nodrošinājumu vismaz minimālā līmenī. Atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 9.panta pirmajai daļai pašvaldībai, kuras teritorijā persona reģistrējusi savu pamatdzīvesvietu, ir pienākums nodrošināt personai iespēju saņemt tās vajadzībām atbilstošus sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību.

Sociālā apdrošināšana saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 3.pantu ir pasākumu kopums, ko organizē valsts, lai apdrošinātu personas vai tās apgādībā esošo personu risku zaudēt darba ienākumussakarā ar sociāli apdrošinātās personas slimību, invaliditāti, maternitāti, bezdarbu, vecumu, nelaimes gadījumu darbā vai saslimšanu ar arodslimību, kā arī papildu izdevumiem sakarā ar bērna kopšanu un sociāli apdrošinātās personas vai tās apgādībā esošās personas nāvi.

Sociālās apdrošināšanas galvenais mērķis ir pasargāt personas, lai tās nepaliktu bez ienākumiem, gadījumos, kad tās nevar strādāt un gūt ienākumus no darba, piemēram, slimības gadījumā, bezdarba gadījumā, arī vecuma gadījumā.

Ievērojot minēto, Ministru kabinets vērs uzmanību, ka strādājošie un nestrādājošie pensionāri neatrodas vienādos salīdzināmos apstākļos, līdz ar to nav pamata vērtēt vienlīdzības principa pārkāpumu attiecībā uz sociālo nodrošinājumu.

Pieņemot apstrīdētās tiesību normas, valsts nav atteikusies no tiesību uz nodrošinājumu saistībā ar vecuma iestāšanos garantēšanas, bet gan ierobežotā laikposmā noteikusi ierobežojumus vienai sociālas drošības sistēmas daļai – vecuma pensijas apmēram, atbilstoši valsts budžeta iespējām.

Saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 3.panta otro daļu pensiju sistēmā darbojas paaudžu solidaritātes princips un pašreiz strādājošo ieguldījums tūdaļ pat tiek izmaksāts pašreizējiem pensionāriem.

Saskaņā ar likumu "Grozījumi likumā "Par valsts budžetu 2009.gadam"" (izsludināts 2009.gada 27.jūnijā) sociālās apdrošināšanas speciālajā budžetā ir plānots deficīts 206 147 331 lata apmērā, tajā skaitā valsts pensiju speciālajā budžetā – 127 432 807 latu apmērā, bet nodarbinātības speciālajā budžetā – 29 811 832 latu apmērā, kā arī 2010.gadā un turpmākajos gados prognozēts līdzekļu deficīts.

Jautājumā par apstrīdētās tiesību normas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 109.pantā nostiprinātajām tiesībām uz sociālo nodrošinājumu Ministru kabinets pievienojas Latvijas Republikas Saeimas 2009.gada 21.jūnija un 2009.gada 26.augusta atbildes rakstos paustajam viedoklim, ka, pieņemot apstrīdētās normas nav pārkāptas personas tiesības uz sociālo nodrošinājumu, jo, ņemot vērā valsts ekonomisko situāciju un pieejamos finanšu resursus, nav iespējams nodrošināt pilnīgu sociālo tiesību īstenošanu tādā līmenī, kāds bija iespējams noturīgas ekonomiskās izaugsmes apstākļos. Šeit jāņem vērā, ka ekonomiskās izaugsmes laikā valsts pensiju vidējais apmērs indeksācijas rezultātā vidēji pieauga: 2006.gadā - par 9,52 latiem; 2007.gadā – par 18,44 latiem; 2008.gadā – par 28,74 latiem.

Apstrīdēto tiesību normu pieņemšana ir uzskatāma par nepieciešamu rīcību, un tās mērķi nav iespējams sasniegt ar citiem, indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Tā kā sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta ieņēmumi veidojas no sociālās apdrošināšanas iemaksām,

ietaupījumu tajā var radīt, tikai veicot personām noteiktā sociālā nodrošinājuma apmēra samazināšanu. Apstrīdētās tiesību normas ir uzskatāmas par atbilstošām mērķa sasniegšanai, jo labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu, ņemot vērā kopējo situāciju valstī un citām personu grupām noteiktos ierobežojumus (piemēram, pedagogu, ārstniecības personu, tiesnešu darba samaksas samazināšana, kas paredzēta likumā "Par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzību 2009.gadā" vai vecāku pabalsta samazināšana līdz 50 % no piešķirtā pabalsta apmēra strādājošiem vecākiem saskaņā ar likumu „Par valsts pensiju un valsts pabalstu izmaksu laika periodā no 2009.gada līdz 2012.gadam”, finansējuma samazināšana par 5,7 miljoniem latu piecgadīgo un sešgadīgo bērnu apmācībai, mērķdotāciju samazināšana sporta, mākslas un mūzikas skolām par 8,1 miljonu latu utt.). Turklāt, Ministru kabinets vērš uzmanību, ka finansējuma samazinājums sociālajā sfērā tika veikts kā pēdējais solis tikai tad, kad tika apdraudēta valsts uzņemto saistību un valsts pamatfunkciju izpilde. Finansējuma samazinājums citām sfērām izpaudās jau 2008.gada 17.jūlija budžeta grozījumos, kamēr attiecībā uz vecuma pensijām minētajos grozījumos tika piešķirti vēl papildus 38,6 milj. latu.

Līdz ar to, lai nodrošinātu vispārējas labklājības taisnīgās prasības demokrātiskā sabiedrībā, ar apstrīdētajām tiesību normām tika noteikts samērīgs tiesību ierobežojums, kas bija nepieciešams visas sabiedrības interešu nodrošināšanai un aizsardzībai ierobežotu resursu apstākļos. Ministru kabinets uzskata, ka apstrīdētās tiesību normas, ir pamatotas ar legītimu mērķi un šā mērķa sasniegšanai izvēlētie līdzekļi ir samērīgi. Turklāt Latvijā izveidotā visaptverošā sociālās drošības sistēma nodrošina ikvienai personai tiesības uz sociālo nodrošinājumu vismaz minimālā līmenī.

11.2. Tiesiskās paļāvības princips

Tiesiskās paļāvības princips aizsargā personas reiz iegūtās tiesības, tas ir, personas var paļauties uz to, ka tiesības, kas iegūtas saskaņā ar spēkā esošu tiesību aktu, noteiktajā laika periodā tiks saglabātas un reāli īstenotas.

Tomēr tiesiskā paļāvība nenozīmē, ka personai labvēlīgs regulējums nekad netiks mainīts. Tas novestu ne vien pie stagnācijas, bet arī pie absurda. Jo īpaši, ja runa ir par sociālajām vai ekonomiskajām tiesībām, kas ir tiešā veidā atkarīgas no ekonomiskās situācijas valstī.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka "sociālās apdrošināšanas jomā tiesiskais regulējums noteic ciešu saikni starp veiktajām iemaksām un izmaksām. Valsts pensiju speciālā budžeta līdzekļus galvenokārt veido obligātās un brīvprātīgās iemaksas pensiju apdrošināšanai. Turklāt būtiski ir izvairīties no deficīta veidošanās valsts pensiju speciālajā budžetā. Pie tam nepieciešams nodrošināt, lai pensiju izmaksas būtu iespējamas arī nākotnē, kad demogrāfiskais stāvoklis, iespējams, būs citāds" (*Satversmes tiesas 2005.gada 11.novembra spriedums lietā Nr.2005-08-01*).

Minētais attiecināms ne vien uz vecuma pensiju pirmo, bet arī uz otro līmeni, jo arī pensiju otrajā līmenī pastāv solidaritāte starp sociālās apdrošināšanas iemaksu veicējiem un sociālās apdrošināšanas pakalpojumu saņēmējiem, t.i., izmaksājami pakalpojumi personām tiek finansēti no pašreizējo sociālās apdrošināšanas iemaksu veicēju veiktajām iemaksām.

Latvijas pensiju sistēma ir veidota trīs līmeņos: pirmais – valsts obligātā nefondēto pensiju shēma; otrais – valsts obligātā fondēto pensiju shēma; trešais – privātā brīvprātīgā pensiju shēma. Katru pensiju shēmu reglamentē cits likums: likums „Par valsts pensijām”, Valsts fondēto pensiju likums un likums „Par privātajiem pensiju fondiem”. Visos trīs līmeņos pensijas apmērs ir atkarīgs no iemaksām, tādējādi tie, kas iemaksā vairāk vai atliek pensionēšanos uz vēlāku laiku, iegūst lielākus ienākumus pensijas vecumā. Kopīga iezīme ir arī tā, ka visos trīs līmeņos šīs iemaksas tiek uzkrātas (nosacīti vai tieši), pelnot procentus un veidojot pensijas kapitālu.

Pensiju sistēmas pirmais līmenis ir uz sociālās apdrošināšanas iemaksām balstīta pensiju shēma, kas darbojas pēc paaudžu solidaritātes principa. Tas nozīmē, ka iemaksas, kuras veic sociāli apdrošinātas personas, tiek novirzītas pašreizējo pensiju izmaksām. Pensijas apmēru veido personas

darba mūžā uzkrātais "virtuālais" pensijas kapitāls, t.i., informācija par sociālās apdrošināšanas iemaksām pensiju apdrošināšanai.

Pensiju sistēmas otrais līmenis – valsts obligātā fondēto pensiju shēma ir balstīta uz individuālo sociālās apdrošināšanas iemaksu ieguldījuma principu, paredzot, ka daļa (šobrīd - 2% no sociālās apdrošināšanas iemaksu objekta) no personas sociālās apdrošināšanas iemaksām vecuma pensijām (20% no sociālās apdrošināšanas iemaksu objekta) tiek novirzīta otrajam līmenim un tiek investēta. Tādējādi, nepalielinot kopējo sociālās apdrošināšanas iemaksu likmi vecuma pensijām, pie pozitīva ienesīguma ir iespējams iegūt papildus pensijas kapitālu, līdz ar to nodrošinot augstāku ienākumu atvietojuuma līmeni vecumdienās. Iesaistīšanās pensiju sistēmas otrajā līmenī ļauj shēmas dalībniekam pašam līdzdarboties sava pensijas kapitāla uzkrāšanā, sekojot finanšu kapitāla tirgus rādītājiem un, it īpaši, izvēlēta ieguldījumu plāna darbības rezultātiem. Tā kā arī valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļus veido personas sociālās apdrošināšanas iemaksas, arī uz šīm iemaksām attiecas likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 3.panta otrās daļas 1.punktā noteiktais sociālās apdrošināšanas iemaksu veicēju un sociālās apdrošināšanas pakalpojumu saņēmēju solidaritātes princips.

Saskaņā ar Valsts fondēto pensiju likuma 8.pantu noteikts, ka gadījumā, ja fondēto pensiju shēmas dalībnieks nomiris pirms vecuma pensijas pieprasīšanas, viss fondētās pensijas kapitāls, kas reģistrēts līdz fondēto pensiju shēmas dalībnieka nāves dienai, tiek ieskaitīts valsts pensiju speciālajā budžetā un tiek ņemts vērā, aprēķinot apgādnieka zaudējuma pensiju miruša fondēto pensiju shēmas dalībnieka apgādībā bijušajiem ģimenes locekļiem saskaņā ar likumu „Par valsts pensijām”. **Tas nozīmē, ka tiešā veidā nodot uzkrāto fondētās pensijas kapitālu citai personai nav iespējams**, bet pensijas kapitāls netieši nonāk to mirušās personas ģimenes locekļu rīcībā, kuriem ir tiesības uz apgādnieka zaudējuma pensiju.

Ministru kabinets vērs uzmanību, ka saskaņā ar likumu “Par valsts sociālo apdrošināšanu” (kur atbilstoši Satversmes tiesas 2001.gada 13.marta spriedumam par minētā likuma pārejas noteikumu 1.punkta atzīšanu par neatbilstošu Satversmes 109.pantam attiecībā uz tām sociāli apdrošinātām personām, kuras obligātās iemaksas veic ar citu personu starpniecību vai par kurām maksājumus izdara citas personas) noteikts, ka persona ir sociāli apdrošināta no dienas, kad tā ir ieguvusi sociāli apdrošinātās personas statusu, t.i., sociālās apdrošināšanas pakalpojumi var tikt piešķirti arī tajā gadījumā, ja sociālās apdrošināšanas iemaksas darba devējs nav faktiski veicis. **Tas nozīmē, ka arī iemaksas valsts fondēto pensiju shēmā tiek novirzītas, neraugoties uz to, vai tās ir faktiski nomaksātas.**

Turpretī privātās brīvprātīgās pensiju shēmas mērķis ir tās dalībniekiem ar privāto pensiju fondu starpniecību uzkrāt un ieguldīt viņu pašu brīvprātīgi izdarītās vai viņu labā izdarītās naudas līdzekļu iemaksas. Līdz ar to privātajos pensiju plānos uzkrātais kapitāls ir privātpersonas īpašums neatkarīgi no tā, kas veicis iemaksas, un uz to attiecas mantojuma tiesības.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Ministru kabinets uzskata, ka sociālās apdrošināšanas iemaksu veikšanu nevar uzskatīt par īpašuma veidošanu un nav pamatots viedoklis, ka atbilstoši likumam „Par valsts pensijām” pensiju sistēma ir „īpašumu” veidojoša, jo tā balstās uz principu, ka persona veic noteiktas iemaksas.

Ievērojot minēto, pamata apgalvojumam par iegūto tiesību uz konkrētu pensijas apjomu aizsardzību. Ministru kabinets pievienojas Saeimas 2009.gada 2009. gada 21.augusta atbildes rakstā ietvertajam, ka nedz tiesiskās stabilitātes, nedz taisnīguma princips neliedz atkāpties no līdzšinējās prakses, kaut arī tā bijusi stabila. Atkāpšanās no līdzšinējās prakses ir ne vien pieļaujama, bet arī nepieciešama gadījumos, kad jāizvēlas piemērotāks un acīmredzami vairāk atbilstošs risinājums.

Ņemot vērā ekonomisko situāciju valstī un jau vesela gada garumā īstenotos valsts budžeta izdevumu sadaļas samazinājumus, Ministru kabinets uzskata, ka apstrīdētajām normām bija leģitīms mērķis, citu personu tiesību aizsardzība, kā arī izraudzītie līdzekļi „piemēroti” mērķa sasniegšanai. Kā norādīja finanšu ministrs E.Repše 2009.gada 15.septembra Ministru kabineta ārkārtas sēdē „ja netiktu veikti izdevumu samazinājumi valsts sociālajā budžetā, visi pārējie izdevumi būtu jāsamazina divas reizes”

11.3. Samērīguma princips

Samērīguma princips noteic, ka tad, ja publiska vara ierobežo personas tiesības un likumiskās intereses, ir jāievēro saprātīgs līdzsvars starp personas un valsts vai sabiedrības interesēm. Lai izvērtētu, vai apstrīdētā tiesību norma atbilst samērīguma principam, jānoskaidro, pirmkārt, vai likumdevēja lietotie līdzekļi ir piemēroti leģitīma mērķa sasniegšanai, otrkārt, vai šāda rīcība ir nepieciešama, tas ir, vai mērķi nevar sasniegt ar citiem, indivīda tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, treškārt, vai likumdevēja darbība ir samērīga jeb atbilstoša, tas ir, vai labums, ko iegūs sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu.

Apstrīdētā tiesību norma ir pieņemta, ņemot vērā straujo ekonomikas lejupslīdi valstī un Finanšu ministrijas makroekonomiskās prognozes tuvākajiem gadiem, kas liecina, ka tuvākajā laikā nav paredzama ekonomikas strauja atveseļošanās un ienākumu pieaugums sociālās apdrošināšanas budžetā. Sakarā ar ekonomisko krīzi valstī un augsto bezdarba līmeni samazinās sociālās apdrošināšanas iemaksu veicēju skaits un viņu ienākumi, līdz ar to attiecīgi samazinās sociālās apdrošināšanas pakalpojumu, tai skaitā pensiju finansēšanai pieejamie resursi. Apstrīdētās tiesību normas mērķis ir ne tikai valsts budžeta interešu nodrošināšana ekonomiskās lejupslīdes apstākļos, kad nepieciešams samazināt budžeta izdevumus un sabalansēt valsts pensiju speciālā budžeta ieņēmumus un izdevumus, bet arī citu personu tiesību uz sociālo nodrošinājumu īstenošana atbilstoši Latvijas Republikas Satversmes 116.pantam.

Ministru kabinets uzskata, ka, vērtējot, vai likumdevējs pamatoti ir pieņēmis apstrīdēto tiesību normu, vērtējama ir ne tikai valsts pensiju speciālā budžeta līdzekļu sadale, bet valsts īstenotie pasākumi kopumā, lai nodrošinātu tiesības uz nodrošinājumu ikvienam sabiedrības indivīdam ierobežotu finanšu resursu apstākļos, proti, lai nodrošinātu valsts sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta izdevumu sabalansēšanu ar ieņēmumu sniegtajām iespējām.

Izraudzītie līdzekļi iepriekš minēto mērķu sasniegšanai ir piemēroti, jo, pieņemot šādu tiesību normu, tiek panākta budžeta līdzekļu ekonomija un tiek sabalansētas visu valsts sociālā nodrošinājuma saņēmēju intereses, lai, izmantojot valstij pieejamos finanšu resursus, sniegtu sociālo tiesību nodrošinājumu visām sociālajam riskam pakļautajām personu grupām vismaz minimālajā līmenī. Apstrīdētā tiesību norma ir nepieciešama sabiedrības un valsts svarīgu interešu nodrošināšanai, proti, lai sabalansētu valsts budžeta izdevumus un ienākumus ekonomiskās krīzes apstākļos, kā arī lai aizsargātu Latvijas Republikas Satversmes 116.pantā paredzēto konstitucionālo vērtību – citu cilvēku tiesības. Apstrīdētā tiesību norma ir uzskatāma par samērīgu jeb atbilstošu mērķa sasniegšanai, jo labums, ko iegūs sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu, ņemot vērā kopējo situāciju valstī un citām personu grupām noteiktos ierobežojumus. Ministru kabinets vērs uzmanību, ka laikā, kad citām valsts budžeta apakšprogrammām jau tika veikti samazinājumi ar 2008.gada 17.jūlija grozījumiem likumā "Par valsts budžetu 2008.gadam", vecuma pensiju izmaksai papildus tika piešķirti 38.6 miljonu latu.

Tikai tad, kad tika apdraudēta valsts uzņemto saistību un pamatfunkciju nodrošināšana, tai skaitā starptautisko aizņēmumu saņemšana, lai samazinātu valsts budžeta deficītu par 500 miljoniem latu, uzklautot vairākkārtējus starptautisko ekspertu atzinumus par nepieciešamību sabalansēt tieši sociālā budžeta ieņēmumu un izdevumu daļu, tika pieņemtas apstrīdētās normas.

Uzlabojoties ekonomiskajai situācijai, apstrīdētās normas tiks pārskatītas un pielāgotas atkal jaunajiem apstākļiem – to pašu apsvērumu dēļ, sabalansēt visas sabiedrības intereses.

11.4. Sociāli atbildīgas valsts princips

Sociāli atbildīgas valsts mērķis ir sabiedrībā izlīdzināt būtiskākās sociālās atšķirības un katrai iedzīvotāju grupai nodrošināt atbilstošu dzīves standartu. Sociāli atbildīgas valsts princips liek valstij iespēju robežās gādāt par sociālo atšķirību izlīdzināšanu, un tā saturā ietilpst cilvēka cienīga dzīves līmeņa nodrošināšana (piemēram, pamatpakalpojumi, izglītības, veselības un sociālās

aprūpes, kā arī kultūras iestāžu pieejamība), aizsardzība sociālā riska gadījumā, kā arī sociālā taisnīguma nodrošināšana (sociālo atšķirību izlīdzināšana, vājāko aizsardzība un iespēju vienlīdzība).

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka "sociālās apdrošināšanas jomā tiesiskais regulējums noteic ciešu saikni starp veiktajām iemaksām un izmaksām. Valsts pensiju speciālā budžeta līdzekļus galvenokārt veido obligātās un brīvprātīgās iemaksas pensiju apdrošināšanai. Turklāt būtiski ir izvairīties no deficīta veidošanās valsts pensiju speciālajā budžetā. Pie tam nepieciešams nodrošināt, lai pensiju izmaksas būtu iespējamas arī nākotnē, kad demogrāfiskais stāvoklis, iespējams, būs citāds" (*Satversmes tiesas 2005.gada 11.novembra sprieduma lietā Nr. 2005-08*).

Apstrīdētās tiesību normas neparedz būtiskas izmaiņas Latvijā izveidotajā visaptverošajā sociālās drošības sistēmā, kas arī šobrīd nodrošina ikvienai personai tiesības uz sociālo nodrošinājumu vismaz minimālā līmenī. Tā nodrošina sociālo taisnīgumu, jo sabalansē dažādu sabiedrības grupu intereses, nodrošina visu personu tiesības uz sociālo nodrošinājumu, ņemot vērā arī valsts pienākumu nodrošināt gan valsts pensijas, gan valsts aizsardzību, neatliekamo medicīnisko palīdzību, iekšējo drošību un citas svarīgas valsts funkcijas, bez kurām nebūtu iedomājama valsts pastāvēšana.

Pie tam apstrīdētās tiesību normas ir noteiktas ar darbības laiku no 2009. līdz 2012.gads, turklāt likuma „Par valsts pensiju un valsts pabalstu izmaksu laika periodā no 2009.gada līdz 2012.gadam” 9.pantā dots uzdevums Ministru kabinetam divas reizes gadā izvērtēt turpmāku šajā likumā noteikto valsts pensiju un valsts pabalstu izmaksas ierobežojumu noteikšanas pamatotību un iesniegt Saeimai ziņojumu par ierobežojumu saglabāšanu un, ja nepieciešams, likumprojektu par ierobežojumu daļēju vai pilnīgu atcelšanu.

Ievērojot minēto, Ministru kabinets uzskata, ka apstrīdētās tiesību normas atbilst sociāli atbildīgas valsts principam. Tieši otrādi, nepieņemot apstrīdētās tiesību normas, tiktu radīts sociālā budžeta deficīts, kas vidējā termiņā novestu pie Latvijas Republikas Satversmes 106.panta pārkāpuma.

Ņemot vērā visu iepriekšminēto, kā arī:

1. ekonomiskos apstākļus (kad iekšzemes kopprodukta kritums ir lielākais Eiropā, sociālā budžeta izdevumu daļa 1.16 reizes pārsniedz ienākumu daļu),

2. nepieciešamību stabilizēt ekonomisko situāciju valstī, tai skaitā, lai valsts spētu pildīt ne vien tās pamatfunkcijas, bet arī starptautiskās saistības,

3. ka iepriekš minētais nebija iespējams, nesamazinot izdevumu daļu sociālajā budžetā, respektīvi, apstrīdētās tiesību normas pieņemšana ir uzskatāma par nepieciešamu rīcību, un tās mērķi nav iespējams sasniegt ar citiem, indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem,

Ministru kabinets lūdz atzīt likuma "Par valsts pensiju un valsts pabalstu izmaksu laika periodā no 2009.gada līdz 2012.gadam" 2.panta pirmo daļu un 3.panta pirmo daļu par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 1., 91., 105. un 109.pantam.

Pielikumā:

1. *Aide Memoire Bank-Fund technical assistance mission on public expenditure review and public finance management issues June 11-22, 2007* (Bankas - Fonda tehniskās palīdzības misijas valsts izdevumu pārbaudes un valsts finanšu pārvaldes jautājumos 2007.gada 11. – 22.jūnijā Aide Memoire) (1.pielikums) kopija uz lp.;

2. *Background Report Bank-Fund technical assistance mission on public expenditure review and public finance management issues June 11-22, 2007* (Bankas - Fonda tehniskās palīdzības misijas valsts izdevumu pārbaudes un valsts finanšu pārvaldes jautājumos no 2007.gada 11. līdz 22.jūnijam pamatziņojums) kopija uz ...lp.;

3. Informatīvā ziņojuma "Par Pasaules Bankas un Starptautiskā valūtas fonda tehniskās palīdzības 2007.gada 11.–22.jūnija misijas rezultātiem" kopija uz...lp.;

4. Latvijas Ekonomikas stabilizācijas un izaugsmes programmas kopija uz ...lp.;

5. 2009.gada 11.jūnija Vienošanās starp valdību veidojošajām politiskajām partijām un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību, Latvijas Darba devēju konfederāciju, Latvijas Pašvaldību savienību, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru un Latvijas Pensionāru federāciju kopija uz ...lp.

Cieņā

Ministru prezidents

V.Dombrovskis